Briefwisseling tussen Menno ter Braak en H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga 1926-1938

Menno ter Braak, H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga

Editie: Stichting Menno ter Braak

bron
n.v.t.

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/braa002brie15_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. Stichting Menno ter Braak

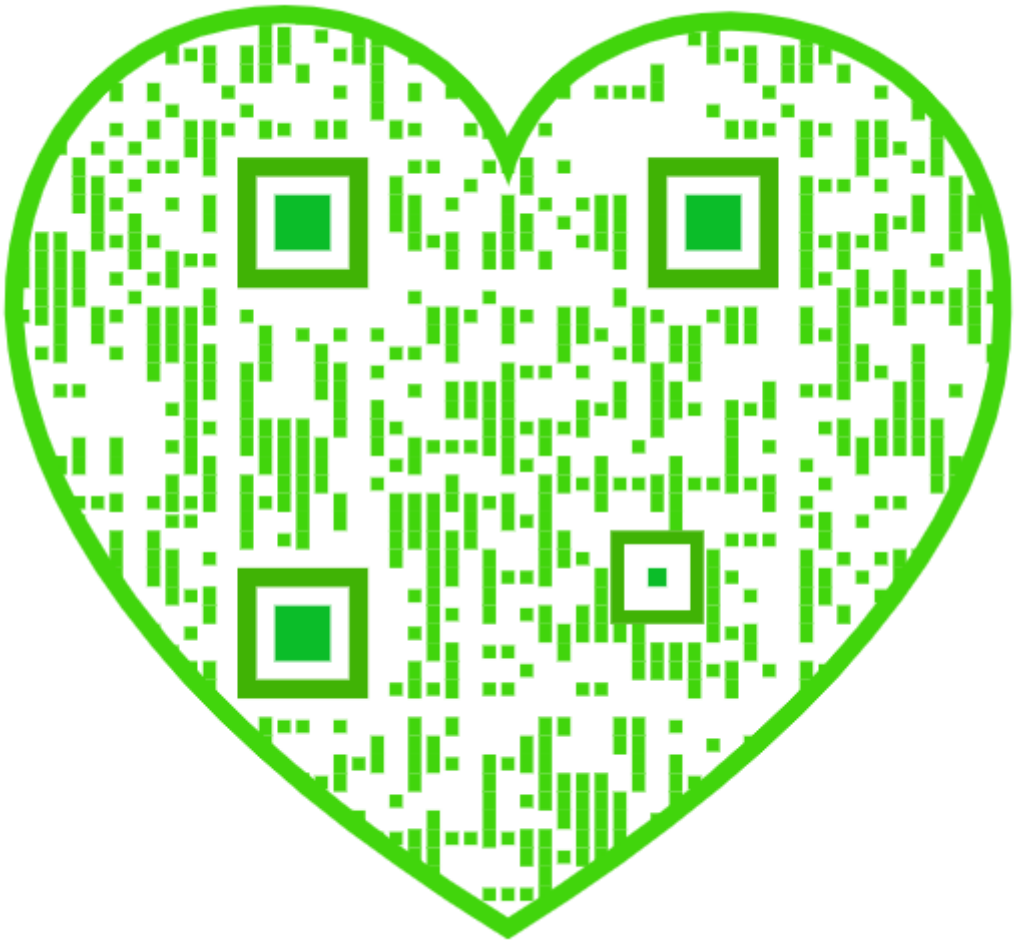

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Parijs, 6 januari 1926

aant.

aant.

Beste familieleden

Na eenigszins door overstrooming vertraagde reis behouden in Parijs aangekomen, alwaar we ons gevestigd hebben:

Hôtel *Terminus*, Boulevard Montparnasse.

We gaan vanavond nog uit, waarschijnlijk naar de Fratellini's, want de tijd is kostbaar. Het hôtel lijkt wel geschikt en is niet duur.

Binnenkort wel meer.

hart. gr.

Menno

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 19 januari 1927

aant.

aant.

Berlijn, 19-I 1927

Beste vader en moeder

Vanavond kan ik wel een oogenblik tijd vinden een en ander van mijn eerste bevindingen te schrijven. Het is weliswaar nog niet veel, maar toch ben ik al weer duitsch angehaucht. Vandaag schreef ik een eerste artikel voor de ‘Groene’, dat ik over een week waarschijnlijk wel in druk zal zien. Ik heb dit gewijd aan twee berlijnsche danseressen, Anna Pavlova en Valeska Gert, tevens met een soort voorbarige inleiding over Berlijn en Parijs. Gisterenavond zag ik Pavlova, van het keizerlijk russisch ballet, Zondagmiddag Valeska Gert, meer beschouwingen daarover kunt U dus wel in de ‘Groene’ vinden, als ze tenminste geen aanleiding vinden het stuk te weigeren. (Het kan b.v. te zwaar zijn, waar angstig voor gewaakt wordt!) Morgen hoop ik ‘Metropolis’ te gaan zien, de nieuwe groote U.F.A. film, waarover ik voor I10 wil schrijven. Is dit nieuwe blad misschien voor mij naar Eibergen gezonden? Ik heb het nog steeds niet ontvangen! Wel kreeg ik de ‘Groene’, die mij hier gratis gewordt. -

Aan mijn eigenlijke roeping ben ik vandaag begonnen, n.l. de bibliotheek, waar ik door een nicht van Frau G., die daar in de incunabelenafdeeling werkzaam is, werd geïntroduceerd. Het is een enorm, prachtig ingericht gebouw; ik heb zooiets nog niet gezien op dit gebied. Morgen zal ik trachten er een dag totaal door te brengen. Ik

heb ook een goed en gezellig restaurant ‘Unter den Linden’ ontdekt, waar ik 's middags warm kan lunchen. - Verdere connecties van Müller Lehning heb ik hier nog niet gesproken; één schreef ik gisteren een briefje, maar ik kreeg nog geen antwoord. Overigens gaat het met mijn duitsch vlot, al vertrouw ik niet op de talrijke verzekeringen, dat ik als een duitscher spreek.

Mijn kamer is hier uitstekend; een bureau ministre, zooals ik zelf nog niet bezeten heb, het huis is hier in die vijf jaar weinig verouderd. Men is echter meestal in het ‘Konfitürengeschäft’, waar ik ook tweemaal 's middags ter kennismaking gegeten heb. Het is een winkel ‘voor fijne chocoladewerken’, klein en, ik geloof, goed beklant. Merkwaardig overigens deze menschen hier te zien verkoopen; het gaat hun, moet ik zeggen, goed af; vooral Hilde schijnt groote gaven op dit gebied te bezitten, Gerda is beter voor de huishouding; ik moet zeggen, dat de kinderen hier op die leeftijd door het groote-stadsleven bliksemsch fit worden. Daar kon ik, toen ik zoo oud was, niet aan ruiken.

Daarjuist, teruggekeerd van de bibliotheek, heb ik me een oogenblik in een soort alhier gehouden damesvisite begeven en hoopen koffie en kuchen verorberd. Gelegenheid voor psychologische studiën te over! Mooie typen, die duitsche vrouwen, net iets voor Weininger. - Zondag ben ik ‘meegevraagd’ op een partij, als ik het wel heb van familieleden; ik heb het maar geaccepteerd; er zal ook gedanst worden, dus dat is wel iets voor mij misschien.

Ik heb me op het Berliner Tageblatt geabonneerd en op de ‘Telegraaf’; het eerste kwam vandaag, de tweede laat nog op zich wachten. Zoo kan ik geinformeerd blijven.

Graag wil ik geregeld iets hooren, ben zelf ook bereid, indien eenigzins mogelijk, geregeld op Woensdag te schrijven. Als er iets ingrijpends voorvalt, schrijf ik natuurlijk wel een kaart er tusschen door.

Mijn hart. gr.

Menno

Ook de familie hier laat groeten. Gerda is nog steeds aanhankelijk, maar begint tusschen kind en dame te neigen, bijna meer nog dan Hilde.

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum.

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 27 januari 1927

aant.

aant.

Berlijn, 27 I 1927

Beste vader en moeder,

Gisteren kon ik onmogelijk tijd vinden tot het schrijven van een brief door de drukte, die een verjaardag hier nu eenmaal schijnt mee te brengen. Ik had me er eigenlijk zoo veel mogelijk aan willen onttrekken, maar ontliep toch geen cadeau's, als daar zijn een zijden zakdoekje, een hoogst merkwaardige electrische aansteker,

plus nog een dito met benzine. Ik bood daartegenover Frau G. een film aan in het ‘Kapitol’ en 's avonds een enorm Abendbrot, waarvoor een delicatessenzaak geplunderd werd. Als geheel was het een zeer geslaagde dag. - Hartelijk dank voor pakje en brief; beide zeer welkom en zeer geapprecieerd, in 't bijzonder ook Huizinga, dien ik al half met belangstelling uitlas; zal misschien naar aanleiding daarvan een artikel over het amerikanisme in de V.Bl. schrijven. Bruning had ik besteld; is schandelijk slecht ingebonden. Ook verder bracht de post stapels gelukwenschen, w.o. een philosophisch geschrift van oom Nico, een mooie sneeuwkiek van Jo Planten, een carte van Truida, een bloemen-kleuren-product van de fam. Makkinje en verder betuigingen van Hammes, oom Hein, tante Lize, tante Betsy, Wim en Jan ten Bokkel Huinink + tante Anna, tante Jo, Pim, oom Menno e.a. Misschien komt er nog één en ander, maar het voornaamste zal nu toch wel binnen zijn. Alleen bereikte me nog geen proef van de ‘Groene’, die, wil ik hopen, geen artikelen zonder auteurscorrectie zal plaatsen; waarschijnlijk zal het nog wel een week moeten wachten. - Ik heb sedert vorige week overigens al weer heel wat ervaren, van allerlei aard. Vooreerst zag ik en schreef ik voor I10 over ‘Metropolis’, de nieuwe groote U.F.A. film, een groote mislukking, die 2½ uur duurt en ‘direkt auf die Nerven geht’, maar niet op de ziel. Enorme machines en zoo, maar niet veel gehalte. Dan was de film van gisteren (‘Liebe’ met Elisabeth Bergner) heel wat beter. Voorts zag ik Maandag ‘Major Barbara’ van Shaw, dat me uitstekend beviel, prachtig gespeeld en een merkwaardig stuk. In de laatste acte wordt een geweldig kanon onder oorverdoovend schieten de zaal in gedraaid, zoodat de heele toeschouwersmassa in het teeken van het kanon zit. Vanavond hoop ik ‘das Grabmal des unbekannten Soldaten’ te gaan zien. - Daarbij ben ik goed opgeschoten met mijn promotiewerk. Alles is hier compleet aanwezig; de leeszaal is prachtig. Meestal eet ik Unter den Linden, maar eigenlijk is dat me nog te chique, hoewel het niet duur is (M. 1.50 soep, v.g.a. en toe); het kan echter nog goedkooper en ik geef mijn geld liever ergens anders uit. Ook werk ik hier wel aan mijn bureau en dan eet ik soms in de Alexandrinenstrasse. De zaak wordt om 7 uur gesloten, zoodat ik hier altijd avondeten nuttig. De zaak wordt daar met animo gedreven en er komen, voor zoover ik het kan beoordeelen, veel klanten, zoodat Frau G. daardoor financieel onafhankelijk is. Dat moet trouwens ook wel, want den breuk met den ouden heer is, geloof ik, volkomen en van trouwen van dr. Giesswein kan, door de allernoodlottigste omstandigheden voor practiseerende artsen hier, ook niets komen. Dit gaat nogal erg ter harte, maar de bloei van het Geschäft is een ding, waarmee de gedachten wat verdreven kunnen worden. - Zondag maakte ik met de grootste belangstelling een duitsch familiefeestje mee, bij een geheide duitsche ambtenaar. Dochter was 20 jaar en vandaar een dinertje. Mij was van te voren al schriftelijk een ‘Majorstochter’ als tafeldame beloofd. (die overigens meeviel). Verder werden mij bij het betreden van het huis onmiddellijk excuses aangeboden, dat hier een republiek was en tevens vol trots onmiddellijk keizerfoto's en Hindenburgs aangewezen. ‘Sie sind hier in einem echt deutsch nationalen Hause’. De vader regeert in dit huis onbeperkt; zijn vrouw is dik en noemt hem ‘Väterchen’; de dochter behoort tot de Charleston generatie, zoowel als het meerendeel der jongere gasten, zoodat er eenige conflicten voorvielen. De heele fuif was militair geregeld. Ik zou het voor geen geld gemist hebben. Ook de politie heeft hier nog zonderlinge bureaucratische begrippen. ‘Waren Sie schon früher in Berlin?’ ‘Ja, vor 5 Jahren, Adm.str. 18A.’ ‘Sind Sie damals angemeldet worden?’ ‘Ja’. (Zoeken in allerlei archieven en documenten ± een kwartier. Ik was niet te vinden.) ‘*Also*, Sie waren *nicht* in Berlin. Füllen Sie bitte ein: “Nein”.’ Ik ben dus nooit eerder hier geweest, omdat ik op papier

onvindbaar ben. - Ook bezocht ik al een vriend van Müller Lehning, een vertegenwoordiger van het moderne Duitschland. Hij heet Fritz Picard en is een zeer sympathisch iemand. We hebben een afspraak voor de volgende week in het Romanisches Kaffeehaus. Ook kan ik bij hem boeken bestellen; hij is vertegenwoordiger van verschillende groote zaken hier, zoodat ik ook prijsverlaging bij hem krijg. - Hierbij de postwissel van Querido. Deze betaling is inderdaad heel wat vlotter! Verder nog als antwoord: er is hier Zondagsmorgens een bestelling. Moholy Nagy is een Hongaar en geen pseudoniem. Oom Nico was nogal enthousiast over I10, eigenlijk meer dan ik zelf. Het is mij iets te duitsch. De typografie is echter keurig. Het geheel lijkt me voor Holland te moeilijk, om een groot aantal abonnées te veroveren, die dit tijdschrift toch zeker boven veel middelmatigs verdient. Het tweede nr. van de V.Bl. heb ik niet noodig, dus beschik daarover vrij. Verder houd ik me voor opzenden heftig aanbevolen!

De volgende week Woensdag dus weer één en ander. Voordien hoor ik zeker nog wel iets.

Hart. gr.

Menno

N.B. Het is een goed idee, deze brieven door te zenden naar Wim, Jan en Tine en ze beschikbaar te stellen voor eventueel geïnteresseerden; want het heeft weinig zin al deze bevindingen in verschillende redacties nog eens te boeken.

De lap, behoorend bij mijn colbert, die Wim zou opzenden, wil ik graag doorgestuurd hebben!! Dringend noodig!!

De kat hier, een dwergkat, genaamd Mutzel of Molle, heeft de eigenaardige begeerte steeds bij het werk op mijn rug te zitten. Het is een elegant en vermakelijk beest.

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum.

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 2 februari 1927

aant.

aant.

Berlijn, 2 II 1927

Beste vader en moeder

Veel dank voor de twee berichten, die ik in den loop van deze week uit Eibergen mocht ontvangen. Gelukkig, dat de geschiedenis met Marinus goed is afgeloopen, althans het kritieke stadium voorbij is. Ligt hij in Delft in het ziekenhuis of op zijn kamer? Ook het beste met de griep, die mij hier voorloopig (afkloppen!) nog met rust heeft gelaten. Trouwens, in Berlijn is de griep sterk afnemend. Gerda heeft echter dezer dagen eenigen tijd ziek gelegen, waarschijnlijk ook van iets dergelijks, zoodat daardoor de regelmatigheid van het huishouden ernstig geschokt werd; want iedere schakel tusschen Geschäft en huis mag wel in orde zijn, anders moeten er

noodmaatregelen getroffen worden. Bovendien was vorige week de vrouw, die 's morgens te mijne behoeve komt heizen en schoonmaken, ziek, zoodat er een ander exemplaar ten tooneele moest komen. Het ging alles niettemin heel goed; als ik 's morgens de Telegraaf en het Berliner Tageblatt maar krijg ben ik al zeer tevreden en op mijn bureau laat ik toch geen afstoffende gratien toe. Gerda is overigens vandaag weer ongeveer beter; een ijzeren gestel heeft zij niet bepaald, maar men mag zich toch nog verwonderen, dat zij zoo goed is, als men hoort, wat zij heeft doorgemaakt aan crises etc. Deze stad is ook niet erg geschikt om kinderen een goede propaedeuse te geven; het leven hier is betrekkelijk drukkend en openbaar verrot. Iederen dag een moord of wat; j.l. Zaterdag hier in de straat een overval door straatroovers, juist een uur nadat ik thuis gekomen was van een z.g. 'Goldrausch'fest; eergisteren poging tot inbraak bij de 'Reinemachefrau' etc. De buurt geeft daarbij geen opwekkend panorama; vaak relletjes en wat dies meer zij; j.l. Zondag paradeerden de communisten met toetertjes en trommen voorbij, zeer vals de Internationale blazend, begeleid door een wachtauto met Schupo's (Schutzpolizei), aangezien het nog bijna altijd tot conflicten met rechts komt. De politie ziet men verder nooit; 's nachts is er nergens een agent te zien en na éénen is het dus ook zeer onveilig; het is beter dan maar met een taxi naar huis te komen. Verder maak ik meest gebruik van Hoch- en Untergrundbahn en autobus als verkeersmiddelen (Berlijn van de 'top of a bus' is ook zeer amusant.) -

Ik heb hier met veel genoegen met Picard kennisgemaakt, die me ook al eenige malen in het Romanisches Kaffeehaus wegwijs maakte, me de diverse berlijnsche beroemdheden vertoonde en me Zaterdag een carnavalsbal liet zien. Dit 'Goldrauschfest' was een imposant voorbeeld van Berlijn 1927, Untergang des Abendlandes; deze afmetingen, deze vergulde barbarij kennen we in Amsterdam nog niet. Maar het is zeer interessant het eens gezien te hebben. Helaas kon ik het beroemde 'Presseball' waar alle grooten uit de artistenwereld verschijnen, niet meemaken, aangezien het me te duur was en bovendien rok als avondtoilet vereischt werd. Vandaag over 14 dagen hoop ik een Studentenbal mee te maken, waarvoor ik via Geissel een introductie kreeg; dit meer, denk ik, als curiosum, dan als feest, want de duitsche studenten zijn me niet sympathiek. Maar aangezien dit juist 'schlagende' studenten zijn, lijkt het meer een typisch duitsch iets en als zoodanig de moeite waard. Via Picard kreeg ik ook eenige nieuwe kennissen onder de artisten hier, o.a. de schilder Dungert, dien ik deze of volgende week eens ga opzoeken.

Uit mijn kasboek, dat werkelijk deze maand op 8 Mark na uitkwam en zeer getrouwelijk wordt bijgehouden, zal ik nog eens even nagaan, wat ik deze week nog zag. 'Das Grabmal des unbekannten Soldaten' was zeer de moeite waard, een goede oorlogstragedie, van Shaw een allergeestigste comedie 'Haus Herzenstod', menschen, die zich van leegheid dood vervelen (hoe heet het in het Engelsch?); en dan 'l'Histoire du Soldat', van Ramuz en Strawinsky, de première, die voor mij natuurlijk extra interessant was, omdat ik de opvoering in Amsterdam ook gezien heb, die in veel opzichten minder, in andere weer beter was. - met dat al heb ik verschillende proeven ontvangen, van I10 en V.Bln., maar niet van de Groene! Ik hoop niet, dat mijn stuk zoekgeraakt is, want zooiets is niet voor een tweede keer te schrijven. En bovendien wil ik het geld van de entrées allemachtig graag terug hebben! Als er vandaag niets komt, zal ik eens bij de redactie informeeren. Voor zoover ik weet, is er verder nog geen post weggeraakt. De Groene zelf ontvang ik ook geregeld. Deze week moet ook het geld van de 'Stem' komen, tenminste ik vermoed, dat het al deze maand zal betaald worden; de overdrukken heb ik maar hier laten zenden, maar ik stuur er wel

één door. - Onder alles door kan ik nog zeer geregeld werken; de bibliotheek gaat voort onuitputtelijk te zijn, zoodat ik voorloopig nog stof genoeg heb.

De piano is hier nog, zij het wat ontstemd; de radio is zoo primitief, dat ik er nog geen enkele maal gebruik van heb gemaakt; hij dateert nog uit een vorig radio-cultuurstadium! Maar van de piano, die altijd nog heel wat beter is dan die in Eibergen, maak ik een druk gebruik. - Helaas was mijn goede pak op het punt zwak te worden en doorzichtig; maar het wordt vandaag gerepareerd. Veel genoegen beleef ik aan mijn societyjacket, dat hier veel gedragen wordt en ook overal past.

Tot de volgende week dus weer Schluss.

Hart. gr. en het beste met de griep!

Menno

Het medeleven met Marinus bleek ten duidelijkste uit de brief: verkeerd gedateerd, gefrankeerd met 25 cts., postdistrict SO 26!

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 9 februari 1927

aant.

aant.

Berlijn, 9 II 1927

Beste vader en moeder

Langzamerhand heeft het leven hier niet meer het karakter van een logeerpartij, zoodat het ook moeilijker wordt vele feiten achter elkaar op te sommen; want de dingen keeren nu steeds terug. Ik werk geregeld en hoop tegen eind Maart wel zoo ver te zijn, dat ik hier mijn materiaalverzameling als beëindigd kan beschouwen; natuurlijk cum grano salis, voorzoover zulks in de wetenschap ooit mogelijk is. Maar in het algemeen heb ik met mijn boekenaanvragen nogal geluk; er schijnt niemand anders aan de psychologie van Otto III te knutselen, tenminste ik merk er hier niets van. - Het uitgaan heb ik ook ietwat gematigd, omdat het bar veel geld kost en mijn eenige aanvullingsgeldbron, de Groene, zich in een raadselachtig stilzwijgen hult. Ik schreef Vrijdag aan den redactiesecretaris, of hij mijn stuk ontvangen had, maar hoorde nog niets. Ik begrijp er werkelijk niets van, de ééne veronderstelling is al even gewettigd als de ander. Het eenige, wat ik merk, is de geregelde toezending van een gratis nummer. Natuurlijk stuur ik ook niets meer, voor ik iets hoor; maar het schijnt me langzamerhand hopeloos... Ik beperkte me deze week tot een Pola Negri-film ‘Hotel Stadt Lemberg’, die in het Gloriapalast der U.F.A. wordt gegeven; het theater is enorm groot, men wordt in een lift naar boven getransporteerd. Toch heb ik nog geen bioscoop gezien, die het in luxe tegen Tuschinsky kan opnemen. En verder zag ik nog de groote revue van Berlijn ‘An und aus’, waarvan ik bij terugkeer een fraai album kan laten zien, dat alle gemoederen zal choqueeren. Ik wilde dit als exemplair verschijnsel toch ook zien; moet echter zeggen, dat het ontzettend vervelend

is, evenals alle andere revues, al is het ongelooflijk kolossaal en zonder eenige moeite op te nemen. De original Tiller-girls zijn er zelf tegenwoordig, maar ook dat is maar een oogenblik amusant. Het publiek, dat uit goede, dikke Berlijners bestaat, is echter wel zeer vermakelijk.

Deze week heb ik twee verjaardagen meegemaakt, die van Gerda en Hilde. De laatste is n.l. gisteren al gevierd met een 'Kränzchen' van bakvisschen, waar ik als Don Juan was geïnviteerd. Het gaat hier erg plechtig; er worden kaarsen ontstoken en er wordt een Geburtstagstisch aufgebaut. Gerda heb ik een taschje, Hilde odeur gegeven. Zondag waren familieleden (Onkel Bruno en verloofde, grootmoeder, n.l. de gescheidene, en een nicht, z.g. Patentante v. Gerda) ter plaatse om Gerda's verjaardag te vieren. Dit geschiedde met veel Kuchen u.s.w. Het familiënleven is de moeite van het bestudeeren waard. Alles zit vol zenuwen, die door de oorlog er niet beter op zijn geworden. Althans Onkel Bruno, die vier jaar in russische gevangenschap ergens bij Archangel was, is zeer nerveus, hij kan overigens interessante dingen vertellen van zijn leven onder de russische boeren.

Waarschijnlijk zal ik ook dezer dagen eens probeeren de fam. Kuttner op te zoeken, ik moet bekennen uit pure nieuwsgierigheid. Ik hoop hen dan echter verder te kunnen ontloopen, want ik kan mijn tijd niet voor nationalisten besteden. Over 't geheel zijn de menschen hier niet monarchistisch meer; vooral de keizer, maar ook de kroonprins, die erg ondegelijk schijnt te zijn, hebben het nu verkorven. Ondertusschen, als ze terugkomen, ik weet het niet.

Eten en slapen is hier zeer naar wensch, al prefereer ik hollandsche spijzen boven duitsche en dekens boven dekbedden. Rooken alleen bevalt me hier niet; goede sigaren heb ik nog niet ontdekt, zoodat ik met cigaretten tevredenstel, die ook niet goed zijn, of weer belachelijk duur. Eten in restaurants, zelfs Unter den Linden, is echter voor onze begrippen zeer goedkoop; trouwens, alleen de theaters maken een werkelijk groot verschil met onze prijzen. Ik ben nog aan mijn tweede 200 Mark bezig en hoop het daarmee nog een week uit te houden. Dan zal ik de Deutsche Bank wel weer met een bezoek moeten vereeren. - Vanmorgen schreef ik voor de V.Bl. een stuk over 'Le tombeau sous l'Arc de Triomphe' (Grabmal d. Unbek. Soldaten'). Ik ontving ook de laatste V.Bl., nog geen 'Stem' echter; ook stuurde Marsman me zijn nieuwste bundel 'Paradise Regained'.

Ik heb Jan Huinink en Marinus Avéres briefkaarten gezonden. Wat gaat de eerste nu doen? Assisteeren? - Gerda ontving in veel dank de verjaardagsbrief.

Nu, de volgende week wel weer meer, ik moet ijlings naar de bibliotheek.

hart. gr.

Menno

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 16 februari 1927

aant.

aant.

Berlijn, 16 II 1927

Beste vader en moeder

Het is hier de laatste dagen zulk mistig, onaangenaam, doordringend koud weer, dat ik gisteren zelfs 's morgens licht aan moest steken om te kunnen lezen. Het Berl. Tageblatt voorspelt, dat het nog een paar dagen zal duren. De stad is met die atmosfeer om zich heen zeer sinister, alleen 's avonds is het, zooals in iedere wereldstad, gezellig. Daarom echter niet getreurd - hedenavond zal ik met Frau G. en Hilde, benevens een andere familie, naar het bal der berlijnsche Burschenschaft gaan, in de Marmorsaal am Zoo. Ben zeer benieuwd, hoe men daar als slappe, buigzame Hollander, die in een hoek van 70 tot 80° over de straat loopt, daar ontvangen zal worden. Het kost me een paar lakschoenen en waarschijnlijk champagne. Voor Hilde is het de introductie in de balwereld en zij is dus zeer geschokt daardoor; ik weet niet, of zij de dame al voldoende zal kunnen uithangen! Gerda moet nog thuisblijven. Het student zijn of geweest zijn schijnt hier überhaupt erg te imponeeren; vooral deze heeren, die ook nog aan Mensur doen, genieten hoog respect. Een cultuurhistorische verrijking van mijn duitsche indrukken zal het in ieder geval zeker wel zijn, zoodat ik de invitatie van ‘Neo Germania’ met groot genoegen heb aanvaard.

Een waarschijnlijk hoogstaander impressie echter was de ‘Diktator’ van Bassermann, die ik j.l. Donderdag zag. Het stuk is wat droog, maar wel merkwaardig; maar Bassermann en zijn gezelschap zijn buitengewoon, zoodat de heele voorstelling voortdurend boeit. In Amsterdam schijnt Verbeek, die dezelfde rol speelt, juist beneden critiek te zijn, zoodat ik hier in een betere situatie verkeerd heb.

Ook al weer een bijdrage tot kennis van het Deutschtum was de familie Kuttner, die ik na veel zoeken (want ik was het nummer vergeten) eindelijk vond. D.w.z. de heer des huizes heb ik nog niet gezien, hij was bezig aan zijn spreekuur. Natuurlijk waren ze zeer overdonderd door mijn plotselinge verschijning. Frau K. is een eenvoudig en natuurlijk (natuurlijk duitsch en duitschnationaal) iemand, ook zeer beschaafd. Annemarie is niet veel veranderd, sidderde van de zenuwen, toen ze mij zag. Hun woning is zeer aristocratisch, dateert van voor den oorlog; want anders zou men zich verwonderen, dat zulke goed gesitueerde menschen hun kind pro Deo exporteeren. Ook Paul Albert heb ik op een hobbelpaard zien zitten; niet bepaald een mooi ventje, meer een toekomstige Junker. De ontvangst was echter zeer vriendelijk en ik vermoed, dat ik dan ook wel niet aan een herhaling zal ontkomen. Waarbij ik dan met de heer des huizes zal kennis maken.

Eindelijk ontving ik dan ook proeven van de Groene, zoodat, als er tenminste niet nog langer gewacht wordt, a.s. Zaterdag wel een stukje zal verschijnen. Vlugheid kan men de redactie niet ten laste leggen. Enfin, ik krijg mijn geld terug en bovendien nog een honorarium. Een volgende brief zal waarschijnlijk over Shaw en het nieuwe stuk van von Unruh, ‘Bonaparte’ gaan. Vandaag of morgen hoop ik ook I10, 2 met mijn artikel over ‘Metropolis’ te ontvangen. - Van de heeren Winkler, Franken e.a. kreeg ik een uitnoodiging *22 April* op een filmconferentie in het Oolgaardthuis te Arnhem een lezing te komen houden over ‘Grondslagen der Filmaesthetica’. Ik heb dat aangenomen, moet dus tegen dien tijd zooiets klaar hebben. Reis- en verblijfkosten worden vergoed. Verleden jaar is ook een dergelijke conferentie gehouden, waarover ik toen wel in de krant heb gelezen. In ieder geval kan *deze* lezing over de film behoorlijk ‘zwaar’ zijn.

Post krijg ik altijd vrij veel, soms zwijgt plotseling alles, dan weer komt een massa tegelijk los. Alleen kreeg ik nog geen ‘Stem’; ik vermoed, dat Coster mijn stuk nog

niet geplaatst heeft, anders had ik bewijsnummers en overdrukken al moeten hebben, met hem is, wat vlugheid betreft, al evenmin land te bezeilen als met de ‘Groene’.

Mijn dagindeeling is weer zeer regelmatig - nu er geen zieken zijn. Meestal eet ik in de stad, ± 2 uur, ook wel in het Geschäft. 's Middags ben ik dan meestal in de bibliotheek, 's morgens meest thuis. Aan het eten heb ik me nu ook geheel gewend; 's middags warm eten vind ik zelfs te prefereeren boven de hollandsche methode!

Tot de volgende week.

Hart. gr.

Menno

Van Wim Zondag een brief. De zaak-Chmielowsky blijft mij völlig unklar, daar steeds verondersteld wordt, dat ik het al van andere zijde gehoord heb. Wat is er eigenlijk gebeurd? - Van de ploerterij een extatische briefk. over Teddy's terugkeer. Ook een mirakel. - Hierbij een kiekje van Gerda, dat zij alleen onder voorbehoud van achterstaande eigenhandige inscriptie wil afstaan. Zij heeft zich juist pony laten knippen, wat haar wel flatteert en fransch doet uitzien.

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 22 februari 1927

aant.

aant.

Berlijn, 22 II 1927

Beste vader en moeder

Beste dank voor den laatsten brief en ingesloten merkwaardigheden, die mij, nog steeds zonder griep, in beste welstand bereikten. De geschiedenis-Chmielowsky heeft me zeer geamuseerd; het riekt echter m.i. bedenkelijk naar oplichterij en het lijkt me niet geraden nadere (vooral financieele) betrekkingen met dezen heer aan te knoopen. Misschien, dat ik door de toestanden hier ietwat pessimistisch zie; maar de menschelijke eerlijkheid op geldelijk terrein is toch wel nergens heel groot. Gisterennacht werd beneden ingebroken bij een slager; de heele winkelruit uitgesneden; onbegrijpelijk, dat zoo iets in een groote straat, zonder gezien te worden, gebeuren kan; er is wel geen politie, maar er zijn toch meestal wel passanten. Overigens, het gebeurt hier iedere nacht een paar maal; verleden week werd hier zelfs een meisje vermoord, naar de kranten zeggen, om 50 Mark. Dat is toch nauwelijks de moeite waard, dunkt me.

J.l. Donderdag heb ik dan kennis gemaakt met de duitsche Burschenschaften. Men heeft hier Korpse, Burschenschaften en Verbindungen. De eerste zijn alleen voor rijke individuen, de tweede voor gematigd-welgestelden, de derde voor de mindere man. Ik zag nu de tusschensoort, die zich echter niet minder bezig houdt met Mensur en Kouleur. Trouwens, ‘sämtliche Burschenschaften sind hier reaktionär’, vertelde mij één der studenten, die me introduceerde, hoe dit klopte met de gebeurtenissen

van 1819, wist hij ook niet precies. Zijn vereen. ‘Neo Germania’ draagt de republikeinsche vrijheidskleuren, maar volgens hem heeft de republiek die van hen overgenomen. Overigens waren er zeer geschikte menschen bij en er was een zeer verdienstelijke Jazzband. Het mooiste is de ‘Einzug der Chargierten’, de praesides en bestuursleden der Burschenschaften. Die zijn allen schitterend vermomd, met sabels gewapend en met microscopische mutsjes scheef op de kale hoofden; zij openen het bal door een optocht met vaandels. De praeses der presideerende Burschenschaft hield daarbij nog de z.g. ‘Damenrede’, waarbij (o, Sigmund Freud!) de verschillende qualiteiten van het vrouwelijk geslacht tegenover de mannen op een vrij naïeve manier opgesomd werden, voor een ietwat sceptisch mensch nogal doorzichtig en kinderachtig. Er was echter een schitterende dansvloer (Marmorsaal am Zoo), met een groot publiek, dat dit vertoon erg mooi vindt.

Eerst mocht de Charleston niet gedanst worden, maar na sluiting van het officieele deel triomfeerde de twintigste eeuw al heel gauw. Hilde heeft zich buitengewoon geamuseerd met dit eerste bal en sliep den volgenden dag tot 's avonds half zes.

Deze week zag ik Shaw's ‘Philandera’ met veel genoegen; het is al een oud stuk uit de Ibsen-mode-tijd, maar het is nog actueel genoeg, om te amuseeren. Dit is de derde Shaw van het seizoen; daaraan hoop ik eenige overpeinzingen voor de ‘Groene’ vast te kunnen knoopen. Verder zag ik eergisteren het nieuwe drama van Fritz von Unruh ‘Bonaparte’, met Werner Kraus in de hoofdrol. Een goed stuk, te vergelijken met de Dictator van Jules Romains. Ook uitstekend gespeeld, dat verstaan de Duitschers trouwens in het algemeen goed. Tooneelspelersbloed! De kinderen hier heb ik op de ‘Gold Rush’ getracteerd, dat ik nu zelf voor de derde maal, steeds weer geboeid, zag. Zij amuseerden zich enorm om Charlie Chaplin.

Mijn werk vlot nog steeds; het materiaal begint echter onoverzichtelijk veel te worden, zoodat het eerste, wat ik bij terugkeer doen moet, zijn zal een grondig overzicht van het geheel. Daarbij heb ik nog zooveel andere plannen (de filmlezing b.v. wacht ook nog), dat ik voorloopig mijn tijd best zal kunnen gebruiken. Ik onderhoud hier ook een zeer geregeld contact met alle hollandsche vrienden, zoodat ik van de landsgebeurtenissen op de hoogte blijf. Mijn nieuwe vriend Fritz Picard heeft met me geruild en is voor eenigen tijd naar Amsterdam verdwenen, waar hij bij Müller Lehning logeerde. Hij schreef me, dat hij verrukt was over Amsterdam. Deze week komt hij hier terug.

De volgende week weer nieuwe berichten, tot zoolang hart. gegroet, het beste met de griep en deszelfs consequenties!

Menno

Het bijschrift op Gerda's portret is: ‘Eine Mumie von Gerdel’. Zij is niet geflatteerd op dit kiekje, ziet er in werkelijkheid beter uit.

<De Groene heeft eenige koeien van drukfouten in mijn artikel laten staan!>

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 2 maart 1927

aant.

aant.

aant.

Berlijn, 2 III, 1927

Beste vader en moeder

Eindelijk begint het hier dan ook eenigszins lenteachtig te worden, zoodat het me zelfs vandaag mogelijk is zonder kachel te zitten; wat goed uitkomt, want de werkvrouw mankeert vandaag weer op het appèl; zij is niet in goede conditie en kan me dus iederen dag in den steek laten om geopereerd te worden. Wat kleinigheden betreft, weet ik me echter zelf wel te redden; maar aan wasschen en strijken zou ik zelf toch bezwaarlijk kunnen beginnen.

De week was hoogst interessant, doordat ik van de eene merkwaardige russische film in de andere werd gestort; er draaien er hier drie tegelijk: 'Matrosenregiment No.7', 'Streik' en 'Die Mutter'. De laatste is weergaloos goed, de andere zijn beide zeer de moeite waard. Ik zag ze alle drie in twee dagen, zoodat ik van de ééne verrassing in de andere viel. Die Russen zijn toch uiterst merkwaardige menschen; 'Potemkin' haalt nog niet bij 'Die Mutter'. Ik schreef naar aanleiding daarvan voor I10 een filmkroniek over 'Russische filmcultuur', waarin ik de film met Dostojevski tracht te vergelijken; want de overeenkomsten zijn werkelijk frappant. - Vanmorgen ontving ik juist het Februarinummer van I10, dat mijn stuk over 'Metropolis' buiten mijn weten zeer verzorgd met mooie foto's afdrukt. Deze werkmethode is beter dan bij de 'Groene', die ik nu een artikel stuurde, getiteld: 'Drie Shaw's en twee dictatoren in één seizoen. De Daad als probleem'. Maar het zal wel weer een half jaar duren, voordat ik daarvan een proef krijg. - Tusschen corrupte middeleeuwsche Latijnsche texten en droge professorenboekjes heb ik dus nog tijd voor geregelde schriftelijke productie; maar grooter werk moet alles tot April blijven liggen, ik kom hier niet tot de daarvoor noodige rust. Bovendien heb ik nog maar een maand voor de bibliotheek en kan dus niet te veel tijd verdoen.

Zondagavond was ik ten Abendbrot uitgenoodigd bij Fräulein Schilf, een nicht van Frau Geissel, die in de Incunabelenafdeeling van de bibliotheek werkt en waarmee ik al meermalen in aanraking kwam. (Zij verschafte mij o.a. een introductie voor de Leihstelle en leeszaal.) De dame zelf is mij al te duitsch; maar onder het aanwezige gezelschap waren zeer sympathieke menschen, o.a. een broer van haar, die hier privaatdocent is in de physiologie en een 'broeder' in het vak, de historicus dr. Juchow. De physioloog was ditmaal eens niet een duitsch geleerde, maar een internationaal georienteerd man; hij kwam juist uit Engeland terug en citeerde Huizinga (de physioloog n.b.). Ook zijn vrouw, een Deensche, was een prettige verschijning. Ik hoop er Zaterdagavond Abendbrot te gaan verslinden. (Bij alle bezoeken wordt hier nu eenmaal leidenschaftlich gegeten.) Dit soort individuen is hier overigens zeldzaam; tusschen duitsche sentimentaliteit en bohémien is meestal weinig overgang. - Woensdagavond ging ik, op invitatie van Frau G., mee naar een operette 'Die Zirkusprinzessin', waarvoor zij een abonnement had, maar dit soort tafereelen vind ik al even langdradig en onbenullig als een revue, vooral als er geen goede schlagers bij gespeeld worden, om op de piano te imiteeren.

Van de 'Stem' kreeg ik een enquêtestuk: 'Waarheen gaan wij'; een poging tot onderzoek en tot zelfonderzoek', waarbij ik verzocht wordt, daarop waarschijnlijk

met vele andere landgenooten, een antwoord te geven. Ik moet er nog eens rijpelijk over nadenken, want waarheen wij gaan is zonder speculatieve handwijzer moeilijk uit te maken. Ik weet wel, dat ik morgen naar een typisch berlijnsch vermaak ga kijken, het z.g. 'Bockbierfest', waarover dus volgende week meer; dat ik Vrijdag met Moholy Nagy hoop uit te gaan; en dat het aantal moorden, Raubüberfälle etc. hier steeds toeneemt. Misschien dit laatste ook wel tijdelijk door het carnaval, dat gisteren (officieel althans) door Fastnacht met Pfannkuchen en punch, ook hier ten huize, werd besloten.

Naar aanleiding van de laatste brief: dank voor de 'Stroom', die mij tenminste als normaal beschouwt en verder vrij onbevangen 'normaal' oordeelt, en voor Paradise Regained. - Bartelink heb ik een wensch voor beterschap gezonden. Zoek ook Jo Planten nog eens op en wensch haar ook uit mijn naam beterschap van de griep.

Mijn thuiskomst zal dus in de eerste week van April vallen. Daarover ook nog nader. Tot de volgende week, beste wenschen, wat de griep aangaat en ook verder

Menno

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 7 maart 1927

aant.

aant.

Berlijn, 7 III 1927

Beste vader en moeder

Deze week stond hier in het teeken van ziekte, hetgeen in deze omstandigheden altijd een bedenkelijk feit is; zoodra er een schakel ontbreekt, loopt de zaak niet meer. Ten eerste is de schoonmaakvrouw, thans definitief, van het tooneel verdwenen; zij wordt dezer dagen geopereerd en ik zal haar dus wel niet meer terugzien. Daarbij werd Donderdag Hilde nog ziek, had dagenlang hooge koorts, zoodat er een dokter bijgehaald moest worden; griep. Zij ligt ook nu nog in bed en kan dus niet in het Geschäft helpen. De heele huishouding staat dus op eenigszins wankele basis, zoodat er nog maar één zieke bij behoeft te komen om alles in het honderd te laten loopen; ik maak me daarover echter maar geen voortijdige zorgen. Gerdel is de mobiele verbinding tusschen de verschillende stations Admiralstr., Alexandrinenstr. en Unter den Linden.

Ik zal voorloopig als datum van terugkeer maar blijven vasthouden aan *Maandag 4 April*; dat schijnt me in alle opzichten de meest geschikte dag. Ik reis dan per F-zug en ben dan 7.37 in Oldenzaal. Kan ik dan nog per locaal verder of moet er een andere voorziening getroffen worden? Deze trein is unbedingt de beste, omdat ik anders zoo vroeg weg moet en bovendien veel langer over de reis doe; ik vertrek nu pas 12.24 uit Berlijn. Schrijf dus nog eens voor dien tijd, hoe ik dan nog thuis kan komen. Voor mijn terugkeer hoop ik nog een uitstapje van twee dagen naar Dessau te maken, waar de I10 man Moholy Nagy woont. Ik liep hem door het niet-aankomen van de

briefkaart j.l. Vrijdag mis, zoodat hij me nu uitgenoodigd heeft bij hem te komen; en waarschijnlijk doe ik dat ook; hij is getrouwd en ik kan dan bij hem een nacht logeeren. - Met dat al is deze pap nu weer binnenkort op en benauwt me al het gevoel, dat ik toch met mijn werk aan de bibliotheek niet klaar kom - maar aangezien zooiets zich altijd oneindig verlengt, zal ik me daarbij toch tenslotte neer dienen te leggen.

Het 'Bockbierfest', dat ik Donderdag heb meegemaakt, was zeer de moeite waard, niet alleen om het goede bier, maar ook om de typisch-duitsche manier van openbaar feestvieren. Alles nogal burgerlijke romantiek; een enorme zaal geheel met Alpen gedecoreerd; zelfs de gevaarlijke hellingen, de gletschers en de rutschbaan ontbraken niet. Trouwens, in dergelijke Alpenbälle, waar ieder in strikt Tyroler costuum moet verschijnen (dat was hier niet, gelukkig), zijn de Berlijners toch sterk; het bevredigt blijkbaar hun sentimentaliteit. Ook een Bockbierfest is half barbaarsch, half sentimenteel; en voor buitenstaanders bijna altijd eenigszins belachelijk. Misschien is de hollandsche natie te stijf voor dit amusement; want het gaat alles erg kinderlijk toe.

Zaterdagavond was ik bij de privaatdocent op bezoek, zeer naar mijn genoegen, al verschilden wij aanmerkelijk in opvatting over de roeping van kunst en wetenschap. Dat is echter nog geen beletsel om genoeglijk te praten. Hij wist zeer interessante dingen uit Engeland te vertellen, waar hij juist twee maanden gewerkt had.

Verder heb ik me deze week vrijwel alleen met werk bezig gehouden. Zag alleen nog een mooie russische film 'Iwan der Schreckliche'. Mijn bewondering voor de Russen stijgt steeds meer, voorzoover ze zich van de film bedienen. Trouwens, hun politiek in China is ook de moeite waard.

De fam. Kuttner zwijgt gelukkig nog steeds, overigens zeer tot mijn verbazing, in aanmerking genomen hun pathologische beleefheidsdriften.

Van Wim en Jan hoor ik in den laatsten tijd ook niets meer; waarschijnlijk het beste teeken, dat het hun goed gaat.

Tot de volgende week.

Hart. gegroet

Menno

Ook uit Tiel hoorde ik deze week een en ander, zoowel van tante Liesje als van oom Wim.

Het eerste deel van 'Ondergang' staat deze maand in de 'Stem', het verschijnt blijkbaar in drie deelen. Overdrukken heb ik nog niet ontvangen, alleen een bewijsnummer.

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 16 maart 1927

aant.

aant.

Berlijn, 16 III 1927

Beste vader en moeder

Na een week van massale ongesteldheid begint nu alles langzamerhand weer normaal te worden; wat ook wel mag, want men verwacht hier met koortsachtig enthousiasme de Einsegnung, die werkelijk het hoogste punt van het leven schijnt te zijn, zoowel in het godsdienstige als in het lucullische. Hilde is weer op de been en ook ik ben, na een paar dagen algemeene beroerdigheid tengevolge van niet nader te noemen ingewandstoornissen, weer bijgekomen. Den Zondag heb ik in algemeen lichamelijk en geestelijk pessimisme gesleten, maar nu ben ik er wel weer bovenop. Het was gelukkig de eerste maal, dat het eten (of liever: het bier) me hier een onaangename sensatie bereidde; verder heeft mijn maag zich volkomen geacclimatiseerd. Bij de Einsegnung zal ook wel stevig gedineerd worden, vermoed ik; op mij maakt dit alles een komische indruk en ik kan ook niet nalaten me er van tijd tot tijd ironisch over uit te laten, wat dan vaak tot heftige protesten (natuurlijk zonder elkaar ooit te begrijpen) leidt; maar alles gelukkig in het vriendschappelijke. Ik heb Gerda en Hilde zelfs, tevens als afscheidscadeau, een paar nieuwe Einsegnungshoeden geschonken! Zelf mocht ik bij deze gelegenheid bij Tietz kunstrechter spelen.

Als vergoeding voor het vele werk, dat zij bij alle ziekte heeft moeten waarnemen, inviteerde ik Gerda laatst voor een theatergang; maar het is buitengewoon moeilijk, in Berlijn een stuk te vinden, waar een veertienjarig kind iets aan heeft, zonder dat het in de flauwigheid van de revues vervalt, die bovendien meestal ook nog ‘aanstootelijk’ zijn. Zoo zocht ik tenslotte ‘Volpone’ uit, een comedie van den voor-Shakespeareschen Ben Jonson, die in het prachtige theater van de Volksbühne werd gespeeld. Ik moet zeggen, dat het hier en daar nog behoorlijk plat was, maar het was van een ongeloofelijke humor, zoodat ik er geen spijt van heb, Gerda te hebben meegenomen. In Parijs zag ik ook eens een stuk (‘la Femme Silencieuse’) van Jonson, dat me ook zoo uitstekend beviel. - Het theater am Bülowplatz van de Volksbühne is op zichzelf ook een merkwaardig staaltje van coöperatief werken; het is een volksonderneming, toch luxueus ingericht, niet duur, met uitstekende acteurs en goede stukken, wat hier vrijwel een zeldzaamheid wordt.

Zaterdagavond was ik met Frau G. op bezoek bij familie van haar, in welken graad en hoe, van welke zijde, weet ik niet precies. Een nieuwe bijdrage tot den kennis van duitsche mentaliteit en ‘Abendbrot’ met caviaar zelfs en ontzettend veel bier, dat ik zonder er bij te denken waarschijnlijk tot mijn eigen verderf in massale hoeveelheden heb gedronken. Dat is hier nu eenmaal gewoonte; er zijn wel menschen, die uit principe niet rooken (zelfs vrouwen), maar menschen, die geen alcohol drinken, heb ik nog niet ontmoet. - De variatie's tusschen de menschen, die ik hier kennen leer, zijn wel geweldig. Vanmiddag ga ik op bezoek bij een kunsthistoricus, Scheffler, die een bekend boek ‘Geist der Gothik’ geschreven heeft. 31 Maart ga ik, als er geen verandering in de plannen komt, naar Dessau, om Moholy op te zoeken; ik logeer daar dan een nacht en kom den volgenden dag hier terug. Ook denk ik er nog sterk over even naar Dresden te gaan, maar ik weet niet, of daarvan iets komen zal. Ik oefen me verder in het berlijnsch dialect, dat in het vocalisme veel op nederlandsch lijkt, maar in het consonantisme weer hoogduitsch klinkt. En daarnaast weer de internationale filmtaal - Van de filmconferentie heb ik nog geen nader bericht ontvangen. Deze week zag ik voor de tweede maal ‘Iwan der Schreckliche’ en een film met Lil Dagover, één der eerste en beste filmspeelsters - zooals tenminste de heer Jef Last zegt... en Otto III, die als een wanhopig archaistisch product op een

onmogelijk nieuw wetenschappelijk leven wacht. Tohuwabohu; het zal eerst noodig zijn de stof in Holland eens rustig te ordenen.

Wat de reis betreft, houd ik vast aan Maandag en de F-trein, omdat Zondag hier natuurlijk heel slecht uitkomt als vertrekdag en de F-trein zooveel sneller gaat dan de D, dat ik dat voordeel niet wil laten schieten. Ik kan dan een kaartje nemen tot Hengelo en eventueel daar logeeren of per auto gehaald worden. Overleg dat dan eens met de familie daar. - Wim schreef me, dat een brief van hem verloren moest zijn gegaan; en inderdaad heb ik die niet ontvangen. Dit is voorloopig het eerste stuk, dat bij mijn weten weggeraakt is; maar het geeft me een onaangenaam onveilig gevoel, aangezien de post hier mijn eenige communicatiemiddel is.

In P.C. lees ik juist, dat mijn opvolger van Broekhuizen verdwenen is, althans niet meer wil schrijven en zoodoende met de verdere redactie in conflict is!

Het beste met alle griep- en abces-aangelegenheden!

Hart. gr.

Menno

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 24 maart 1927

aant.

aant.

Berlijn, 24 III 1927

Beste vader en moeder

Mijn vorig, eenigszins aphoristisch, schrijven, kwam zeker wel aan, nadat ik het eerst van de post terug had ontvangen, omdat de zegels ontbraken (blijkbaar niet goed opgeplakt; deze beleefdheid is echter tijdroovend!). Ik kom dus niet 4, maar *5 April*, al dan niet afgehaald door de auto; dat hoor ik dan nog wel nader. Ik was eergisteren op het Tempelhofer Feld en kreeg sterke aandrift om te gaan vliegen; maar het is altijd nog te duur en veel geld zal ik niet meer overhouden. Het is overigens een prachtig gezicht bij schitterend lenteweer de machines te zien neerstrijken en opstijgen. Ik was diezelfden dag ook op het Garnisonsfriedhof, waar dr. Geissel begraven is; oneindige rijen Kriegsgräber, dicht op elkaar, een horribel panorama. -

Vrijdag bezocht ik Karl Scheffler, de bekende schrijver van ‘Geist der Gothik’ en veel andere aesthetiseerende boeken, een zeer merkwaardig selfmade kunsthistoricus met een inslag van genialiteit. Zeer toevallig had juist oom Nico me dien dag enthousiast over zijn werk geschreven, niet vermoedend, dat ik hem toen juist zou bezoeken. - Gisterenavond was ik nog eens ten abendbrot bij mijn physioloog, waar het ook ditmaal zeer gezellig was; hij komt in September in Holland werken, ik hoop hem dan ook in Amsterdam te introduceeren.

Deze week zag ik een heel goede film naar Schnitzler's ‘Liebelei’ en een zeer slechte, nationalistische ‘Prinz Louis Ferdinand’, waarin o.a. Rahel Varnhagen

optreedt. (Naar aanleiding daarvan schreef ik een stuk voor I10; dat, naar verluidt, door 'Rusland' betaald wordt!) Ook kreeg ik een programma van de filmconferentie, waar Jordaan, Franken, Bep de Roos (filmcritica van de 'Stem') en Winkler ook spreken. Ik Vrijdagavond 22 April, hoop echter de heele conferentie mee te maken: ook zal ik bij terugkeer ijlings mijn lezing moeten samenstellen. - Tooneel deze week een première van Hasenclever 'Ein besserer Herr'; een zeer scherp satyrisch stuk, dat als motief een huwelijksadvertentie heeft. Liefde is Geschäft! Charleston is het eind.

De familietwisten zijn hier weer zeer hevig, naar aanleiding van de Einsegnung, waarvan ik al meer dan genoeg heb. De verhoudingen zijn inderdaad *bar*, en wel door de schuld van de bekende 'Tante Malchen', die voor mij een zeer interessant pathologisch studieobjekt is, maar werkelijk een zeer geraffineerde sadiste blijkt, ik zal dat mondeling alles wel uitvoeriger expliceeren. - Naar aanleiding hiervan nog een korte opmerking over bijgaand herderlijk schrijven, dat oom W. en tante B. mij als 'dank' voor de foto hebben toegedacht. Ik weet, dat zij het goed meenen, zal dus daarom hen ook niet persoonlijk antwoorden om geen familie onaangenaamheden te verwekken, maar wil toch graag van dergelijke provinciale, sentimenteele, domineesachtige en patent-zedelijke briefkaarten verschoond blijven. Zij kunnen mij de foto terugzenden, als die hun niet bevalt; wat (hier in Berlijn n.b., mijn God, ewige Provinzler!!) de 'zielsrust' van een veertienjarig meisje betreft, ik ben oud genoeg, om zelf te weten, hoever ik in dezen gaan kan. Het spreekt toch wel vanzelf, dat dit heele geval door mij met opzet als grap is bedacht; en zelfs een beetje Schwärmerei van Gerda voor mij zal haar ziel niet schaden; er zijn hier andere invloeden, die een ziel *wel* schaden, maar waarvan 'brave' zielen als oom W. en tante B. blijkbaar nog steeds geen begrip hebben. Als ze echter meenen mij zachtkens de les te moeten lezen, zijn ze aan het verkeerde kantoor; in ieder geval is dit geen manier van doen en het is louter om familieruzie te vermijden, dat ik het U overlaat er (op tammere manier) hun iets van te zeggen uit mijn naam. Attenties zal ik hun echter in het vervolg besparen, want waar hun zedelijke normen beginnen of ophouden, weet ik niet.

Donderdag en Vrijdag ben ik dus naar Dessau. Voor dien hoor ik zeker nog wel iets?

Hart. gr.
Menno

N.B. Deze brief behoeft natuurlijk niet onder de verwantschap te circuleeren, die hieraan aanstoot zou kunnen nemen, te weten dus de andere tak der fam. ter Braak.

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Chartres, 11 december 1928

aant.

Beste vader en moeder

Na ons bezoek aan Malmaison hebben we verder nog niets laten hooren; bewijs dat we erg veel ‘gedaan’ hebben en weinig tijd hadden voor schrijven. Over alles binnenkort mondeling meer, natuurlijk.

Vandaag zijn we met Bep de Roos in Chartres, waar [we] de prachtige cathedraal grondig bekeken hebben. Het is zeer imposant.

Donderdag weer naar A'dam. Waarschijnlijk komen we Zaterdag weer in Eibergen.

h.g.

Menno

Wim

het sneeuwt hier!

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Berlijn, 24 december 1930

aant.

aant.

Beste familie

De trein komt a.s. Maandag om 3.59 in Oldenzaal aan; ik hoop dus daar op een snellen wagen.

De voorbereidingen voor Weihnachten zijn hier in vollen gang. Ik verwacht er veel merkwaardigs van, stichtelijks natuurlijk niet.

Er is niet veel te zien op film- of toneelgebied. Maar de stad alleen is al genoeg, om flink uit de gewone sleur te komen

tot Maandag dus h.gr!

Menno

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

G.A. ter Braak-Huizinga
aan
Menno ter Braak (Rotterdam)

Eibergen, 23 januari 1931

aant.

aant.

B.M.

Vanmorgen ben ik direkt naar het gemeentehuis gegaan, waar men zoo spoedig mogelijk werk zal maken van de legalisatie van je geboortebewijs. Dit schijnt echter eerst naar Zutphen te moeten en dan naar den consul-generaal in Amsterdam zoodat je het pas over een dag of acht kunt hebben. Als je het noodig hebt voor Berlijn kan het toch zeker nog wel in orde komen. Men vraagt op het gemeentehuis altijd waarvoor het geboortebewijs moet dienen, ik wist niet beter dan voor een

buitenlandsch huwelijk, wat het gelegaliseerd [moeten] zijn ook verklaarde. Morgen meer, ik wou dit gauw even schrijven, dan weet je waarom het zo lang duurt.
Hartelijk gegroet
Moeder

Origineel: particuliere collectie

G.A. ter Braak-Huizinga
aan
Menno ter Braak

Eibergen, 24 januari 1931

aant.

aant.

Beste Menno
Ofschoon je verjaardag niet zoo'n belangrijk feit is in je levensgeschiedenis als je a.s. huwelijk wil ik toch niet nalaten je de gelukwenschen van vader en mij te zenden. Daar Truida schreef dat je graag een paar fietskappenppen woudt hebben, machtig ik je hierbij om die voor ons te koopen, ik kan je het bedrag dan gireeren of per postchèque zenden.
Daar een pakje toch er bij behoort stuur ik je enkele versnaperingen, waarbij tante Anna voor jullie samen een doosje bonbons voegde. Het stempeltje bevalt mij zoo goed, dat ik er meer menschen gelukkig mee wou maken, 't kan echter best zijn, dat jij er niet voor voelt het te gebruiken en dan mag je het mij gerust teruggeven bij gelegenheid. Ik heb er daarom nog maar geen stempelkussen bij gedaan, ook omdat ik niet weet of je dat hebt, ter kennismaking zal ik hier eenige [opschriften] onder afstempelen.
Gisterenavond ben ik er in geslaagd Frau Geisel een briefje te schrijven bij een concept volmacht van de huwelijksvoorwaarden, ik veronderstel dat dit wel in orde zal komen. Dan kan die acte gepasseerd worden in den tijd dat Gerda hier is, misschien het beste als je Paasvacantie begint en je haar toch zeker komt halen. Wij verwachten vanavond Jan en Ly. die gebruik mochten maken van de auto van [xxxxx] [Kluwer]. Het lijkt ons geen genoegen twee dagen achtereen in donker dien afstand te rijden, maar het scheelt nog wel hoe het weer is. Ik wou dat ze Wim meebrachten, het zal allicht geen auto voor 2 personen zijn.
De laatste dagen hadden wij heel aardig gezelschap van den jongen architect die onze bezittingen opmeet, het is een veelzijdig ontwikkeld man, die vandaag naar Munster is om in plaats van den gewonen recensent een verslag te geven van een Lohengrin uitvoering.
Groet Truida hartelijk van ons en voor jezelf in alles het beste gewenscht.
Moeder

Origineel: particuliere collectie

G.A. ter Braak-Huizinga
aan
Menno ter Braak

Eibergen, 21 februari 1931

aant.

aant.

Eibergen, 21 Februari 1931

Beste Menno

Daar deze brief aan zakelijke aangelegenheden gewijd zal zijn, zal ik er een apart velletje voor nemen en er voor Truida een brief bijvoegen.

Door de uitgehoorde inlichtingen van mijn vriend [xx]ijdordt], dien ik (als grensontvanger hierover raadpleegde, ben ik nu vrij goed op de hoogte van de bepalingen omtrent 'Heimatsgut'.

Om vrijdom van invoerrechten te krijgen moet men zich wenden tot den inspecteur in wiens dienstkring de goederen zullen worden vrijgemaakt. Voor het douanekantoor is het adres Den heer Inspecteur der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen te Oldenzaal.

Bij de aanvraag moet worden overgelegd:

a. Eene verklaring van het gemeentebestuur of eenige andere bevoegde autoriteit, waaruit ten genoegen van den inspecteur blijkt, dat degene voor wie de goederen bestemd zijn, komende uit den vreemde, met een ingezetene van het rijk in het huwelijk zal treden of is getreden.

b. Twee gelijke lijsten, waarop alle goederen die tot den of de geschenken behooren en naar Nederland worden gebracht, onverschillig of er al of niet aanspraak op vrijdom voor bestaat.

Met vrijdom worden alleen toegelaten goederen *kennelijk* tot een uitzet behoorende of als bruids-of bruiloftsgeschenk kunnende worden aangemerkt (Geen voedings- of genotmiddelen of manufacturen aan het stuk)

Als Gerda kans ziet de bedoelde lijst (in duplo) samen te stellen voor zij in Holland komt, kun jij die naar den inspecteur sturen met de verklaring bedoeld in a, die je natuurlijk in Rotterdam wel kunt krijgen. Dan kun je de machtiging mee naar Berlijn nemen en kan deze met de goederen mee gezonden worden.

Kan dat niet dan zouden jullie moeten wachten tot je na het trouwen weer in Holland bent en om bespoediging der machtiging verzoeken, die je dan naar Berlijn moet sturen, dan zou Gerda zich zoolang moeten behelpen met wat jullie aan huishoudgoed hebt en met de kleeren, die zij als bagage bij zich heeft. Je kunt haar daar dus wel over schrijven, het is in elk geval raadzaam gebruik te maken van deze bepalingen.

Vandaag was Gerrit ter Braak hier voor een week-end, hij zei dat er toch stellig een maand heenging met het maken van zulke mantels. Zou het dan niet raadzaam zijn niet met bestellen te wachten tot Gerda er is, vooral nu zij een week later komt? Denk je er nog over bij Huizinga te bestellen? Of denk je, dat het er veel duurder wordt?

Ik heb eens nagegaan wat wij zoo succesivelijk] aan je inrichting hebben bijgedragen, wij moeten daarbij een zekere grens stellen, die voor alle vijf ongeveer kan gelden. Mijn conclusie is dan dat wij je nog f200 kunnen geven benevens dan de f30 om Truida's reis één keer te betalen. Zooals je je zult herinneren, is de keukeninventaris in jullie flat door mij betaald (niet gaskomfoor en eetservies). Tenzij er iets bij is wat Truida wenscht te behouden, geef ik die Gerda als huwelijkscadeau.

Wat betreft het gero-zilver en huishoudlinnen zou ik de beschikking daarover willen aanhouden tot Truida weet hoe zij verder doet en tot bekend is, wat Gerda daarin zelf meebrengt, in elk geval behoort aan Truida een ledikant met beddegoed.

't Is net of ik bezig ben een testament te maken, ik zal nu maar een ander velletje nemen en over meer huiselijke zaken aan Truida gaan schrijven, wat jij dan evengoed moogt lezen als zij dezen brief.

Breng Gerda voorloopig onze groeten over.

Moeder

PS Mij dunkt dat je over die reusachtige gasrekening eens moet praten met menschen die op degelijke wijze stoken, je [xxxxxxxx] is op zulke excessen niet berekend. 't Zal misschien veel schelen als er het volgend jaar een kolenkachel in de eetkamer komt, dat zal toch wel aangenamer zijn, daar Gerda veel meer dat Truida in huis zal vertoeven.

Geef je eens op welke datum je nog in Enschedé komt en zoo mogelijk met welke films? Wij kunnen nu niet 4 Maart met Gerda komen. Jullie zijn dus 8 Maart hier, als Gerda dan na 15 Maart naar Rotterdam ging en na 22 Maart weer hier kwam? Enfin nadere plannen kunnen nog gemaakt worden, maar de datum in Enschedé wil je misschien wel even schrijven. Ben je nu geheel op oude kracht?

Origineel: particuliere collectie

G.A. ter Braak-Huizinga
aan
Menno ter Braak

Eibergen, 27 februari 1931

aant.

aant.

Eibergen, 27 Feb. 1931

Beste Menno.

In een onbewaakt ogenblik heb je oom Jan en tante Lize uitgenoodigd met je trouwen in Berlijn te komen. Daarover is nog steeds geen beslissing gevallen. Vanmorgen spraken wij ze in Lochem en daar deelde oom Jan mee dat hij er sterk over dacht naar Berlijn te gaan *als ik meeging*, dan wou hij mij inviteeren. Eigenlijk hangt de beslissing dus van mij af en daar Gerda plan heeft mij te bewerken en toch te komen, wil ik graag mijne houding bepalen.

Natuurlijk is de invitatie aantrekkelijk genoeg om niet zonder meer terzijde gelegd te worden, maar al betaalt oom Jan het, dan vind ik het toch een heele uitgaaf, wat hem trouwens ook eerst had afgeschrikt: hotel komt er natuurlijk ook bij. Dat gaat echter verder buiten jou om. Wat ik eigenlijk weten wou is dit: zou jij het aardig vinden als oom Jan, tante Lize en ik je huwelijk bijwoonden? Op deze vraag behoor je natuurlijk bevestigend te antwoorden, maar ik zou mij best kunnen voorstellen dat het je eenigszins zou bezwaren al deze ouden van dagen met meer of minder provinciale allures alleen in Berlijn onder je hoede te moeten nemen. Want je hebt er natuurlijk al genoeg aan je hoofd en van de ‘Neven’ van je a.s. familie wordt veel

gevergd. Wegen deze bezwaren op tegen het genoegen een deel van je familie (ander geslacht) te zien deelnemen aan je huwelijksfestijn?

Denk er nog eens over en zeg mij hoe je er over denkt. Wanneer je niet zoo buitengewoon enthousiast bent over het plan, schrijf ik natuurlijk niet in dien geest aan oom Jan en tante Lize, maar dan bedank ik voor de invitatie (die ik in elke geval bizonder hartelijk vind) en dan zal het er wel bij blijven dat zij ook niet komen. Ik moet echter wel over eenige dagen antwoorden. Komt Gerda den volgenden Zaterdag 19.23 in Oldenzaal? Dan verwacht je daar dus de auto. Mooi dat jij er net een kwartier eerder kunt zijn.

Met onze hartelijken groeten, ook aan Truida

Moeder

Origineel: particuliere collectie

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Gistoux, 5 augustus 1931

aant.

aant.

Gistoux, 5 Aug.'31

Beste familie

Hierbij een origineele foto, die een flauw denkbeeld geeft van de heerlijkheid van het kasteel. Het is prachtig weer, na veel onweer.

Ik ben van plan a.s. *Dinsdag 14.15* aan te komen; Maandag vertrek ik dan uit Gistoux, via Rotterdam. Van Dinsdag tot Zaterdag is wel niet erg lang, maar het is toch wel de moeite waard. Zonder tegenbericht houd ik het daar maar op.

h.gr., Menno

Chateau de Gistoux

Chaumont, Gistoux

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Gistoux, 6 augustus 1931

aant.

aant.

Gistoux, 6 Aug.

Er is een kleine verandering in mijn plannen gekomen. Wij gaan nog even, met Bouws, naar de Ardennen, en ik kom Woensdag 2.15 in Eibergen aan.

Wij hebben zeer hard gewerkt iederen dag. Geschreven en vanmiddag revolver geschoten op flesschen.

Dank voor briefkaart. Het beste toegewenscht aan Laelaps.

h.gr.

Menno

Origineel: particuliere collectie

Menno ter Braak
aan
H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga (Eibergen)

Sils-Maria, [5 augustus 1933]

aant.

aant.

Zaterdag

Beste familie

Wij zitten nu in Sils Maria, nog steeds door schitterend weer begunstigd. Er heerscht hier *geen* Nietzsche-cultus; aan de ommezijde zijn huis.

Adres in ieder geval ± Donderdag:

Hotel Alpenrose, Sils-Maria.

H.gr.

Menno

Ant

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum

H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga
aan
Menno ter Braak

Eibergen, 6 augustus 1937

Beste Menno en Ant.

Nu zal ik ‘Vrouw Jacob’ maar eens laten raden, zij [x] nog niet zoo heel erg, maar zou ik haar uit het leergezelschap heb, wil ik haar toch leren kennen. Wij zullen zondag luisteren wat [x] [x] te zeggen heeft over ‘Oude en nieuwe Christenen’, het zou toch kunnen de en de zaden [xxx] wel niet veel zeggen maar zij zullen ons zeker niet hinderen. Overigens zijn wij zeer ingenomen met deze zaden, zij is lelijk daar gaat niets van af, maar bizonder geschikt als [x] en ook voor tante Anna. Die is de laatste dagen weer [x], ze denkt telkens ‘wat een stakkerd’.

Lize zal blij zijn met de ansicht die vananvond voor haar kwam, ik heb haar vanmorgen al laten zien hoe jullie boven den afgrond zweefden. Dat was een prachtige kaart. Gelukkig hadden wij nu toch ook den brief van Anne gehad ik kan [x] begrijpen,

dat het schrijven er in de drukte bij ingeschoten was en denk dat mijn brief ook niet mee gereisd is naar Zwitserland, zodat ik nog maar eens weer zal terugkomen op mijn vraag over de Septemberplannen. Wij moeten de onze wel in verband brengen met die van jullie, als jullie hier nog komt logeeren in die maand en wij in den [x] zonder kamers waar ik eigenlijk vast op reken. Ik zet er nu alles op om de kermisdagen even [x] te zijn, als wij dan onze vacantie beginnen eindigt de week met dagen die tante Anne in Haarlem [x] is. Liefst zou ik beginnen in Tiel en daar van 19 - 22 en van 23 - 29 in den Haag. Maar dan zou jullie vóór 19 sept. hier moeten zijn, dus ik kan niet verder gaan voor ik daarover iets meer weet. [x] schrijft wel over een week-ende in Augustus maar daar zie ik niet veel van komen want 22 Aug. is Wim hier en 29 Aug waarschijnlijk juist weer terug, dus zal hij dan niet komen.

Wat Wim nu doet weten wij nog niet, hij zal wel gauw beslissen. Ik ben zeer benieuwd, hoe Menno het met Thomas Mann heeft gehad. [Truida] en Victor zijn nu in [x], Tine en Truida hebben zeer genoten van het samenzijn in Kopenhagen, maar ik ben benieuwd te horen, hoe Tine en Dres het met Victor hadden. Daar zullen zij nog wel iets over schrijven nu Truida en Victor hier niet meer zijn. Het uitgaan had wel stimuleerend op hem gewerkt maar de wonderlijke dingen kwamen wel weer boven.

Jan en hij gaan van 21 tot 28 Augustus zeilen en dan nog een week-end naar '[x]', waar de [x] een 15jarige trouwdag vieren.

't Is ondertusschen Zaterdagmiddag geworden, nu word ik weer gestoord door een ekster die binnenkwam en waarvan ik [x] maar vastgelegd heb. Wat een warmte ineens, vader haalt zijn hart op aan zwemmen. En vanmorgen was er het pruimenschudden toen Jan [x] en [x] er waren, een echt feest! Kom het volgend jaar [een] om dezen tijd hier, de pruimen zijn het waard.

Behalve wat ik opstuur is er geen bizonders: een giro envelop, een adreswijziging en veel drukwerkrommel. Ik hoor nog wel even hoe en wanneer dat in den Haag

Onze groeten aan allen en nog veel genoegen. Ik vond het niet erg om 's zomers niet uit te gaan maar het lokt mij wel aan in September ook eens een paar dagen voor onszelf te hebben vooral als 't in den Haag kan.

Vader en Moeder

Origineel: Den Haag, Letterkundig Museum ???

H.E.G. ter Braak en G.A. ter Braak-Huizinga aan Menno ter Braak

Eibergen, 13 maart 1938

aant.

aant.

Eibergen, 13 Maart 1938

Beste Menno en Ant.

De langverwachte brief van Ant is eindelijk gekomen en nu ik juist een rustig half uurtje heb kan ik die meteen wel even beantwoorden. Wij zullen jullie dan allicht vóór Paschen niet hier zien, het is jammer dat de verjaardag van ds Faber nu alweer

bedreigd wordt door een première Wim zal mij wel even laten weten wanneer hij komt, ik veronderstel, dat het Zaterdagmiddag tusschen 4 en 6 zal zijn.

Wat betreft de plannen voor Paschen, ik reken er vast op jullie dan eenige dagen hier te zien. Den Zaterdag daarna vier ik mijn 60sten verjaardag en heb met Truida afgesproken dat zij en Victor deze week aan zouden komen, dat lijkt mij de beste verdeeling. Zelfs al was het een betere combinatie dan zou ik van mijzelf de voorkeur er aan geven niet allen tegelijk te hebben, wij hebben er veel meer aan dan jullie een paar dagen rustig hier zijn en met ons Paaschmaal eten. Wij trachten den verjaardag van tante Anna ook zoo sober mogelijk te maken, ik heb overigens wel pleizier in mijn verjaardag, maar bij tante Anna is het heelemaal een trieste geschiedenis Ant had het zoo mooi opgeschreven dat Dina 3 Maart 55 jaar werd, maar die datum is zeker niet tot zijn recht gekomen. Ook Dina is het leven nog niet moe, er zit een felle kracht in haar klein persoontje.

Wij kijken natuurlijk allemaal naar Oostenrijk, zelfs hoorden wij er gisteren Hitler spreker over radio-Duitschland, het maakt een belachelijk spreekkoorachtigen indruk dat heil-roepen na iedere zin, maar voor Joden en andere tegenstanders zal het dreigend genoeg klinken. Waar gaat het allemaal naar toe!

Wat aardige kiekjes waren er bij den brief, wel bedankt, 't lijkt er al zoo verjaarsachtig. De zon laat ons nu weer meer in den steek. Tine jubelde ook over de zon in [xxx]. Zij is bezig een opvolgster in te werken op het gezantschap en wijdt zich dan vanaf 1 April weer uitsluitend aan de octrooien.

Zou het mogelijk zijn dat Wim mee hierheen bracht 1 ex van De Residentie en 1 ex van Amsterdam? Beide voor Contact. Ik heb daarvoor cadeau bestemmingen en er komt nogal port op, als ze hierheen worden gestuurd. Misschien kan Ant ze telefonisch even bestellen, wordt het vergeten, dan bestel ik ze van hier. Misschien komen die kronieken dan ook mee.

[xx] [xxxx] is 4 jaar geworden, ze doet haar leeftijd geen oneer aan. Aanstonds komt den familie hier thee drinken en zouden wij probeeren of den kinderen Ganzebord kunnen spelen. Inderdaad is de Rietkamp nog keuriger geworden van binnen, kom het zien met Paschen. Ook onze slaapkamer en het opknappen daarvan heeft ten gevolge gehad, dat wij nu boven al schoongemaakt zijn. Tegen dat jullie komen is het vast weer vuil, maar Wim kan er nog van profiteeren. Met Paschen komen jullie toch met je drieën?

Hartelijke groeten

Vader en Moeder

Origineel: particuliere collectie